

Arbeidsnotat Working Paper

2019:10

Anne Botslangen

Friluftsliv tilrettelagt for
utviklingshemmede (FTU),
Molderegionen : rapport
om oppstart og drift
(2016-2019)

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

MØREFORSKING
MOLDE

Anne Botslangen

Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede (FTU),
Molderegionen : rapport om oppstart og drift
(2016-2019)

Arbeidsnotat / Working Paper 2019:10

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

Molde University College
Specialized University in Logistics

Molde, Norway 2019

ISSN 1894-4078

ISBN 978-82-7962-279-6 (trykt)

ISBN 978-82-7962-280-2 (elektronisk)

Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede (FTU), Molderegionen

Rapport om oppstart og drift (2016-2019)

Anne Botslangen

Høgskolen i Molde

2019

Innhold

1.0 Innledning.....	4
2.0 Oppstart av tilrettelagt turtilbud i DNT	4
2.1 Nasjonalt prosjekt	4
2.2 Tilrettelagt turtilbud i Moldere regionen	4
3.0 Mål.....	5
4.0 Bakgrunn	5
5.0 Administrasjon og finansiering.....	6
6.0 Turverter.....	7
6.1 Studenter som turverter	7
6.2 Turvertprosjektet	7
7.0 Kommunikasjon	8
7.1 Markedsføring	8
7.2 Tilrettelagt kommunikasjon	9
8.0 Innhold i og deltakelse på turene.....	9
Kilder.....	12
Oversikt over tilrettelagte turer fra oktober 2016 til juni 2019	14

1.0 Innledning

Rapporten redegjør for oppstart og drift av et tilbud om tilrettelagt friluftsliv fra oppstart høsten 2016 til juni 2019. I denne perioden har mer enn 3100 personer deltatt på de 30 tilrettelagte turene. Oppdragsgiver for rapporten er DNT Romsdal, tidligere Molde og Romsdals turistforening. Den er finansiert gjennom MOB-pro, som er prosjektmidler fra Møre og Romsdal fylke, samt støtte fra Sparebankstiftelsen gjennom Den Norske Turistforening (DNT). Møreforskning og Høgskolen i Molde har gjennomført prosjektet.

2.0 Oppstart av tilrettelagt turtilbud i DNT

2.1 Nasjonalt prosjekt

Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede, Molderegionen (FTU Molde) er del av et nasjonalt prosjekt i Den norske turistforening (DNT), der målet er å bidra til å få flere mennesker med utviklingshemming til å delta i friluftsliv med sikte på økt fysisk aktivitet og sosial deltagelse. Prosjektet Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede (FTU) ble startet i Drammen i 2015 av Eirik Dahl, og kan beskrives som et lavterskel turtilbud (Frantzen 2018). Turene er åpne for alle, men målgruppen er personer med utviklingshemming, deres familie eller andre nærpå personer. Det anslås å være 20-25 slike tilbud på landsbasis.

2.2 Tilrettelagt turtilbud i Molderegionen

Tilbudet Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede, Molderegionen kom i gang høsten 2016 etter initiativ fra vernepleierutdanningen ved Høgskolen i Molde. Den 4. oktober møttes representanter fra Molde kommune, Nordmøre og Romsdal Friluftsråd, Molde og Romsdal Turistforening, samt studenter og lærere ved høgskolen. Dagen etter var det temadag *Funksjonshemming som ressurs* for studenter på vernepleie med Arild Hervik, professor ved Høgskolen i Molde og bruker av kommunale tjenester og Eirik Dahl, prosjektleder i DNT som foredragsholdere. Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede startet som et samarbeid mellom Molde og Romsdals Turistforening, Nordmøre og Romsdal Friluftsråd, Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Molde kommune og Høgskolen i Molde. Tilbudet ble forankret i det nasjonale prosjektet. I ettertid har det vokst fram samarbeid med andre, som eksempelvis Møre og Romsdal Idrettskrets og NAV hjelpemiddelforvaltning.

3.0 Mål

Målet har vært å skape et friluftstilbud for utviklingshemmede og deres familie, venner og støtteapparat. Gjennom enkelt friluftsliv tilbys en felles sosial arena som er tilrettelagt for mennesker med ulike funksjonsnivå. Tilbudet skal være tilgjengelig i alle årets sesonger og passer for både barn, ungdom og voksne, inkludert familie og/eller gode hjelpere.

4.0 Bakgrunn

Behovet for og ønsket om å gi et friluftslivstilbud for denne målgruppen er omfattende dokumentert og forankret. I *På lik linje* (NOU 2016:17) hevdes det at potensialet for sosial kontakt, opplevelser og mestring gjør deltakelse i fritidsaktiviteter til et mål i seg selv. Fritidsaktiviteter fremheves som arenaer for læring og utvikling, med helsemessige gevinster. I arbeidet med ny folkehelsemelding hevdes det at utfordringer i folkehelse og velferd kan løses gjennom samarbeid, noe som signaliserer ønske om mer involvering og samspill mellom frivillige organisasjoner og kommuner i folkehelsearbeidet. Det ble gjennomført en studie av funksjonshemmedes frivillige arbeid under Ungdoms-OL på Lillehammer i 2016 (Undlien, 2017). Mennesker med utviklingshemming sin deltakelse i frivillig arbeid hevdes å være et utradisjonelt og lite synlig fenomen innenfor idretten.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne har som formål å sikre deres muligheter til å realisere sine menneskerettigheter, samt å bygge ned hinder som vanskeliggjør dette. En målsetting er at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta på alle livets områder. Stortingsmeldingen *Frihet og likeverd* (2012-2013) fremhever behovet for en ny gjennomgang av levekårene til mennesker med utviklingshemming, noe som også involverer fritidstilbud.

Stortingsmeldingen *Mestring og muligheter* (Folkehelsemeldingen, 2015) hevder at tilrettelegging av fysisk aktivitet er viktig og må skje i alle sektorer. Videre hevdes det at utfordringer i folkehelse og velferd kan løses gjennom samarbeid, noe som signaliserer ønske om mer involvering og samspill mellom frivillige organisasjoner og kommuner i folkehelsearbeidet.

En studie fra NAKU (2007) viser at mangel på fysisk aktivitet er en årsak til at mennesker med utviklingshemming har dårligere helse enn andre i befolkningen. *Handlingsplan for*

friluftsliv (Klima- og miljødepartementet, 2018) gjentar målet om å tilrettelegge for fysisk aktivitet, læring og opplevelser for alle. Behovet for samarbeid mellom kommuner og frivillige organisasjoner understrekes. I juni 2018 ba Stortinget Regjeringen legge frem en stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre alle muligheter til å drive med meningsfylte fritidsaktiviteter og muligheter for livssynsutøvelse.

Molde kommune har i sin *Helse og omsorgsplan* (2018-2025) lagt vekt på at det må tilrettelegges for egenmestring og livskvalitet med økt fokus på ressurser, aktivitet, deltakelse, særlig for unge funksjonshemmede. I planens bakgrunnsdokument for aktivitet vises det til at fritidsaktiviteter for barn og unge med nedsatt funksjonsevne, og som ikke er organisert i idretten, er mangelvare. Samarbeid med andre frivillige og kultursektoren er viktig for å nå gruppa. Stortingsmeldingen *Leve hele livet* (2018) presiserer behovet for mer fysisk aktivitet for eldre og andre brukere av hjemmetjenester, og viser til at det er et stort potensiale for bedre samarbeid mellom frivilligheten og institusjonene. DNT sitt strategidokument *Et rikt liv med enkle midler – veivalg 2019-2023* foreslår som tiltak å videreutvikle tilbud og tilpasninger for folk med funksjonsnedsettelse. Strategidokumentet viser til medlems- og befolkningsundersøkelse som understøtter at DNT bør fortsette å spille en rolle for folk som trenger tilrettelegging.

Frantzen (2018) gjorde en studie av friluftsliv som sosial innovasjon og la særlig vekt på samproduksjon som utviklingstrekk. Framveksten av det FTU som nasjonalt prosjekt beskrives som å gått fra å være et lokalt og personlig initiativ til å bli del av DNT sin kommunikasjon med nasjonale myndigheter. Gleden ved å delta, sosialt samvær og fellesskap tolkes som å være viktige verdier i FTU Molderegionen (Frantzen 2018).

5.0 Administrasjon og finansiering

Det er administrasjon og finansiering av turtilbudet i Molderegionen som omtales her. Den daglige administrasjonen utføres av DNT Romsdal. Det er Høgskolen i Molde som organiserer studentenes deltakelse som turverter. Dette foregår gjennom løpende kontakt med DNT Romsdal. Det er gratis å delta på turene. Tilbudet blir i hovedsak finansiert av DNT Romsdal og Møre og Romsdal fylkeskommune gjennom søkbare tilskudd. Det vurderes å være et klart behov for mer fast og langsiktig finansiering av tilbudet.

6.0 Turverter

Det tilrettelagte turtilbudet i molderegionen rekrutterer turverter fra Høgskolen i Molde, andre som melder seg som interessert i å være frivillig og fra brukerne av det tilrettelagte friluftstilbudet. Turvert er et begrep som brukes i det tilrettelagte turtilbudet og det brukes på ulike måter. Studenter kan være turverter. Turverter kan også være brukere, og andre frivillig fra DNT eller samarbeidede organisasjoner. Turverter er en vesentlig forutsetning for å arrangere tilrettelagt friluftsliv. De bidrar på turene med praktisk tilrettelegging av aktiviteter. De inspirerer til å prøve aktiviteter og de «byr på seg selv» ved å snakke med turdeltakerne. Turverter er lett synlige og bruker grønne refleksvester med FTU-logo.

6.1 Studenter som turverter

Planlegging av og gjennomføring av tilrettelagt friluftsliv har siden oppstart vært obligatorisk praksis for studenter ved vernepleie og idrettsfag. Gjennom samarbeid med Høgskolen/studentene sikres det at turene får form og innhold som samsvarer med de utfordringer som studentene bør møte i praksis. Arbeidet med utvikling av tilbudet gjøres også i samarbeid med Høgskolen, bl.a. for å sikre god forankring og for å imøtekomme nevnte krav til praksis for studentene. Studenter tilknyttet organisasjonen Erasmus Student Network (ESN) deltar også som frivillige på turene. Dette er utenlandske studenter som er på utvekslingsopphold ved Høgskolen. De får ytterligere kjennskap til Norge og lokale forhold gjennom sin deltakelse i tilrettelagt friluftsliv. Siden oppstart høsten 2016 anslås det at nærmere 200 studenter har vært turverter. De fleste har vært turvert 2-3 ganger.

6.2 Turvertprosjektet

Som en del av FTU ble det etablert et eget *Turvertprosjekt* der det legges til rette for at noen av brukerne av turtilbudet bidrar som frivillige og turverter. Initiativet til dette er forankret i funn som viser at mennesker med funksjonsnedsettelse i liten grad deltar i frivillig arbeid (Undlien 2017). Fra juni 2017 har det vært arbeidet for å involvere personer med utviklingshemming som frivillig vertskap på turene. Ei gruppe bestående av tre vernepleiere bidro til å rekruttere turverter blant brukerne av FTU. Denne gruppa fulgte opp den enkelte turvert med informasjon, transport, og andre former for bistand. I 2017 var det ei gruppe på 3-

4 personer som var turverter. Turvertprosjektet handler om å inkludere personer fra målgruppen sammen med øvrige frivillige/studenter i den praktiske gjennomføringen av turene. Gjennom samarbeid mellom involverte organisasjoner og arbeidsgruppa lokaliseres personer som er motivert og egnet til å bidra. Det ble gjort avtaler med turvertene, institusjoner og nærperso-ner om deltagelse, tilrettelegging og frammøte. Videre har det vært arbeidet med å finne arbeidsoppgaver og tilrettelegge for turvertene.

Studentene og turvertene har dels samarbeidet om aktiviteter. De har gjort en god jobb og erfaringene med denne ordningen er gode. Det har vært et ønske å utvide gruppa med flere turverter. Fra vinteren 2018/19 ser det ut til å lykkes og gruppa med turverter teller 10 personer. Flere av disse har, på ulike måter og i ulik grad, deltatt som turverter på turene. Det er ønske om å fortsette arbeidet med dette. Våren 2019 har derimot turvertprosjektet ikke vært aktivt.

Følgende har deltatt i arbeidsgruppa for turvertprosjektet i 2018:

Julie Tårn Ytterlid, vernepleier/veileder Molde Arbeid og kvalifisering, Molde kommune/NAV.

Monica Wuttudal, vernepleier Fræna kommune

Trond Lorvik, vernepleier Tiltak for funksjonshemmede Molde kommune

Bjørg Rønning, vernepleier, rådgiver Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester Møre og Romsdal/ Molde kommune seksjon pleie og omsorg

Anne Botslangen, Avdeling for helse- og sosialfag, Høgskolen i Molde

Einar Morstøl, Molde og Romsdals Turistforening

Atle Frantzen, Molde og Romsdals Turistforening (fram til 30.01.2019)

Maria Holo Leikarnes fra (01.02.2019).

Gruppa har også fungert som referansegruppe for det tilrettelagte turtilbudet.

7.0 Kommunikasjon

7.1 Markedsføring

I denne sammenhengen handler markedsføring om hvordan brukerne får informasjon om turtilbudet. Det tilrettelagte turtilbudet har vært gjort kjent gjennom epost til kommuner, ved tiltak for funksjonshemmede. Det er opprettet en facebookside der nye turer legges ut som «arrangement». Der har bilder fra gjennomførte turer også blitt lagt ut. Organisasjonen *Norsk forbund for Utviklingshemmede* har også bidratt til å informere om tilbudet ved å sende ut

epost med informasjon om kommende turer til sine medlemmer. Det er laget årlige brosjyrer for turtilbudet, et turprogram. I april 2017 lanserte DNT en applikasjon for smarttelefoner der mennesker med utviklingshemming og/eller deres hjelpere selv kan finne tur/aktivitetstilbud i sitt nærområde.¹ Der blir informasjon om tilrettelagte turer i Molderegionen lagt ut. Tilbudet er markedsført i turistforeningens turprogram. Studentene har også bidratt til å gjøre turtilbudet kjent på sine arbeidsplasser og for andre det kan passe for.

7.2 Tilrettelagt kommunikasjon

I nevnte app ligger det også snakkekort som kan brukes av de som har behov for det.

Snakkekortene har illustrasjoner av ulike aktiviteter eller ting og de kan brukes for å styrke kommunikasjon. Disse snakkekortene finnes også laminert i størrelse A5. Det kan se ut til at FTU-appen benyttes av noen brukere av turtilbudet. Det er grunn til å anta at noen ikke har kjennskap til appen, mens andre har valgt å ikke bruke den. Bruk av appen er noe det ikke finnes gode data om. Det er ikke grunnlag for å si noe om snakkekortene blir brukt, evnt hvordan de blir brukt av det enkelte turfølge. På de tilrettelagte turene i molderegionen har det vært i snitt 80 deltakere. De ankommer over en periode på vel en time. Snakkekortene har i liten grad vært brukt på disse turene for å gi felles informasjon. Dels har det vært en felles orientering og dels står det turverter som ønsker velkommen og informerer i mindre grupper.

8.0 Innhold i og deltakelse på turene

For informasjon om gjennomførte turer vises det til vedlagte oversikt og noen utvalgte bilder. Tabellen er opprinnelig utarbeidet i bacheloroppgaven *Tilrettelagt friluftsliv for mennesker med funksjonsnedsettelser-Friluftsliv som sosial innovasjon* (Frantzen 2018). I vedlagte tabell er registreringer av tilbudet fortsatt. Det kan opplyses om at alle som er på tur er regnet med i antall deltakere. Det er to personer som har telt deltakerne enten ved ankomst eller under felles samling, deretter er antallet satt anslagsvis.

Møreforskning har utviklet et opplegg for papirbasert og digital brukerundersøkelse.² Der kommer det fram at brukerne setter stor pris på turtilbudet som sosial møteplass.

¹ <http://appbibliotek.no/ftu/>

² <http://www.moreforsk.no/prosjekter/samfunn/dnt-tilrettelagt-friluftsliv-tilrettelagt-for-utviklingshemmede-ftu-i-molde-regionen/1113/3382/>

Vintertur på Skaret

Foto Pernille Simonsen

Høsttur på Romsdalsmuseet

Foto Martin Gjellestad

Turverter fra Høgskolen i Molde på Hollingsholm gård, april 2017 Foto Anne Botslangen

Sommerfest på Romsdalsmuseet og Holmarka besøksgard Foto Anne Botslangen

Kilder

Den norske turistforening *Et rikt liv med enkle midler – veivalg 2019-2023*

<https://www.dnt.no/visjon/>

Ellingsen, K. E., og Neset, B. (2007). *Helseoppfølging av personer med utviklingshemning*. Oslo: NAKU.

Frantzen, Ingrid Botslangen (2018) *Tilrettelagt friluftsliv for mennesker med funksjonsnedsettelser - Friluftsliv som sosial innovasjon*. Institutt for samfunns- og idrettsvitenskap Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU

Helse- og omsorgsdepartementet 2015:19. *Folkehelsemeldingen: Mestring og muligheter*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-2014-2015/id2402807/sec2>

Klima- og miljødepartementet 2015-2016:18. *Friluftsliv: Natur som kilde til helse og livskvalitet*. (Meld.st.18).
<https://www.regjeringen.no/contentassets/9147361515a74ec8822c8dac5f43a95a/no/pdfs/stm201520160018000dddpdfs.pdf>

Molde kommune <http://helseogomsorgsplan.molde.kommune.no/uploads/images/Her-kan-du-lese-grunnlagsdokumentet-som-PDF-Aktivitetstilbud.pdf>

Molde kommune <http://helseogomsorgsplan.molde.kommune.no/>

Molde kommune <http://helseogomsorgsplan.molde.kommune.no/om-planen#bakgrunn-1>

Møreforskning 2019. *DNT tilrettelagt/Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede i (FTU) i Molderegionen* <http://www.moreforsk.no/prosjekter/samfunn/dnt-tilrettelagt-friluftsliv-tilrettelagt-for-utviklingshemmede-ftu-i-molde-regionen/1113/3382/>

NOU 2016:17. *NOU 2016:17 På lik linje - Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemning*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-17/id2513222/sec1>

Undlien, R. (2017). *Sosialt entreprenørskap og utradisjonell frivillighet i Ungdoms-OL*. Oslo: Akilles, 2017.

Oversikt over tilrettelagte turer fra oktober 2016 til juni 2019

Dato	Sted	Aktiviteter	Antall deltakere	Samarbeidende organisasjoner	Merknad
31.10.16	Romsdalsmuseet og Holmarka besøksgård, Molde	Bål, refleksløype, spøkelseshistorie, besøk hos dyrene, servering av varm saft. Gitar og sang.	60	HIM, MRT, NRF, NFU	
21.11.16	Romsdalsmuseet og Holmarka besøksgård, Molde	Bål, refleksløype, besøk hos dyrene, servering av grønnsakssuppe. Gitar og sang.	50	HIM, MRT, NRF, NFU	
11.12.16	Erikliå besøksgård, Eide	Dyr, ridning, møte med nissefamilie, varm kakao.	10	MRT	
09.01.17	Skarstua, Fræna	Dyr, bål, eventyrstund, suppe, brød. Rebusløype,	60	HIM, MRT, NRF, NFU. Anne Hungnes – profesjonell eventyrforteller	
06.02.17	Skaret, Fræna	Dyr, bål, dansestopp, huskeleik og ball, suppe, eventyrstund.	120	HIM, MRT, NRF, NFU	
06.03.17	Skaret, Fræna	Tomatsuppe, aking, potetløp, huskeleik, ta revehale, bål, pinnebrød,	120	HIM, MRT, NRF, NFU	

03.04.17	Hollingsholmen gård, Aukra	Dyr, tautrekking, kaste på blikkboks, botchia, sang poppeloppene, lasso,	150	HIM, MRT, NRF, NFU Poppeloppeteateret. Frivillige studenter fra European Student Network (ESN)	Eirik Dahl, DNT deltok. NRK-reportasje ³ Artikkel i Panorama ⁴
08.05.17	Hundetjønna, Fræna	Gå-tur, matpakke, termos	70	HIM, MRT, NRF, NFU	
12.06.17	Romsdalsmuseet og Holmarka besøksgård, Molde	Sommerfest, ringspill, kaker, mozell, hattekonkurranse, quiz balansering, stylder, ball, frisbe, besøke dyr.	120	HIM, MRT, NRF, NFU. Frivillige var ansatte HIM.	
04.09.17	Romsdalsmuseet, Holmarka, Molde	Kveldsvandring, dyr, rebus, ringspill, matet ender.	120	HIM, MRT, NRF, NFU	
02.10.17	Øverlandsvannet, Molde	Tur i marka, grilling, naturquiz, tautrekking, musikalske krumspring, stikk ut-post med premier, ansiktsmaling, kasting av erteposer i bøtte, flaskebowling.	100	HIM, MRT, NRF, NFU	
13.11.17	Molde folkehøgskole, gymsal, Molde	Fotball, botchia, curling, sanseleik, oppvarming (Friskis&Svettis). Bål, samling i gapahuk	100	HIM, MRT, NRF, NFU. MFK, Rival, Friskis&Svettis, MRIK	
10.12.17	Eriklia besøksgård, Eide	Førjulstreff, levende teater med nissefamilien, dyr (også «uvante»), ri	100	HIM, MRT, NRF, NFU	

³ https://www.nrk.no/video/PS*clip/a6241ff0-c275-4dd1-a41f-f0c275add1b2 12.04.17

⁴ <http://panorama.himolde.no/2017/04/05/international-students-living-the-norwegian-dugnad-spirit/> 10.05.17

		på hest, hoppe i høy, gå rundt juletre, ake. Tog. Nissemer serverte kakao			
08.01.18	Skaret, Fræna	Mye snø, vinteraktiviteter, airboard, akebrett, huskeleik ute. Inne: yatzy, kort, kjøttsuppe. Bildekarusell fra tidligere turer.	100	HIM, MRT, NRF, NFU. Ola Gjendem – lokalhistoriker	
06.02.18	Tusten skisenter, Molde	Vinteraktivitetsdag, aking, prøve tilrettelagt utstyr for vinteraktivitet, eks. sitski. Bål, grilling. Kurs i ledsagerkjøring.	80	HIM, MRT, NRF, NFU. NAV hjelpemiddelsentral MR og flere leverandører av utstyr.	
05.03.18	Skaret, Fræna	Vinteraktiviteter, oppvarming med «Friskis og svettis», aking, miniski og truger. Varm suppe og fyr på peisen i Klokkargården. 10 minus.	80	HIM, MRT, NRF, NFU	Uttekslingsstudenter deltok som frivillige
05.04.18	Hollingsholmen gård, Aukra	Tilrettelagt gård. Regn og sludd kaldt. Besøke dyr som nyfødte lam og kje, hester, høns og kyr. Ute var det bålpanne og varm saft.	70	HIM, MRT, NRF, NFU	
09.05.18	Romsdalsmuseet og Holmarka besøksgård, Molde	Verdens aktivitetsdag. Boccia, balansering på line, kasting på tombokser med ball, dansestopp, ringspill og klatrepark av tau. I tillegg var det besøk hos dyra på Holmarka besøksgård, bålpanne og pinnebrød.	130	HIM, MRT, NRF, NFU. MRIK og Nasjonalforeningen for folkehelsen	Det var også et dagarrangement for skoler og barnehager som ikke er medregnet her. NRK-reportasje ⁵

⁵ NRK laget innslag fra turen: <https://www.nrk.no/mr/sja-18.50-sendinga -1.14043869> 15.06.18

04.06.18	Romsdalsmuseet og Holmarka besøksgård, Molde	Ny Helseløype ble åpnet av leder i Friluftsrådet, direktør på Romsdalsmuseet og nestleder i kulturavdelinga MR fylke. Korps spilte musikk. Bocciaturnering, tautrekking og hattefest m/premier. Servering av frukt og kake. Det var mulig å besøke dyra på Holmarka besøksgård.	130	HIM, MRT, NRF, NFU Romsdalsmuseet og MR fylke	
10.09.18	Kringstadbukta, Molde	Strandtur til Kringstadbukta. Fotball, boccia, kubb, musikk og dans. Utforsket fjæra og samlet «funn» i akvarium. Bål. Servering av suppe.	90	HIM, MRT, NRF, NFU	
01.10.18	Aktivitetsparken i Elnesvågen	Volleyball, utendørs treningsapparater, boccia, bowling mm. Bål. Varm drikke	60	HIM, MRT, NRF, NFU Elnesvågen småbåtforening	
05.11.18	Paraidrettskveld, Molde Folkehøgskole	Felles oppvarming, fotball, bowling, curling, boccia, servering av frukt. I gapahuken var det bål, kaffi, varm sjokolade, fakler og lyslenker.	80	HIM, MRT, MRIK, idrettslag	Reportasje Romsdals Budstikke ⁶
02.12.18	Eriklia besøksgård, Eide	Juleforberedelser, besøk hos dyra, julesanger, severing av svele og kakao	80	MRT, HIM NRF, NFU	
07.01.19	Skaret	Ute: Lite snø, snømann, akebrett, besøk hos hestene. Inne: yatzy, kort,	70	MRT, HIM, NRF, NFU	På denne turen ble det informert om

⁶ Romsdals Budstikke laget reportasje <https://www.rbnett.no/nyheter/2018/11/06/Se-ekte-idrettsglede-fra-Thomas-og-de-andre-p%C3%A5-paraidrettskveld-17825681.ece>
06.11.18

		kjøttsuppe. Bildekarusell fra tidligere turer.			forskningsarbeid. Brukerundersøkelse ble benyttet, samt innhenting av informanter til intervju.
06.02.19	Tusten skiheiser	Vinteraktivitetsdag, aking, prøve tilrettelagt utstyr for vinteraktivitet, eks. sitski. Bål, grilling. Kurs i ledsagerkjøring.	180	HIM, MRT, NRF, NFU. NAV hjelpemiddelsentral MR og flere leverandører av utstyr.	
04.03.2019	Skaret	Ute: Lite snø. Turbingo, kubb, bowling, bål, nappe hale av grisen. Inne: Spill, fyr på peisen, kjøttsuppe og saft/kaffe.	90	MRT, HIM, NRF, NFU	På denne turen ble det informert om forskningsarbeid. Brukerundersøkelse ble testet.
03.04.2019	Hollingsholmen gård	Tilrettelagt gård. Vårlig, fint vær. Besøke dyr som nyfødte lam og kje, hester, høns og kyr. Ute var det bålpanne, og servering av knaskegrønnsaker og drikke.	120	MRT, HIM, NRF, NFU	
06.05.2019	Holmarka besøksgård	Tilrettelagt gård. Besøkende kunne delta i dyrestell ute og inne. Vandre i hagen eller prøve aktiviteter som ballkast, boccia mm. Mange gode samtaler denne kvelden som ble svært trivelig.	60-70	MRT, HIM, NRF, NFU	Avtalte utprøving av brukerundersøkelse.
10.05.2019	Romsdalsmuseet	Verdens aktivitetsdag. Mye folk, mange og varierte aktiviteter.	4-500?	En rekke organisasjoner samarbeidet om arrangementet	

03.06.2019	Romsdalsmuseet	Sommerfest med kåring av hatter, kaker og sprudlende drikke og kaffe. Sang og musikk ved Rolf Erik Nustad. Ansiktsmaling, boccia bl a.	150	MRT, HIM, NRF, NFU	
------------	----------------	--	-----	--------------------	--

Forkortelser:

DNT: Den norske turistforening	MRIK: Møre og Romsdal Idrettskrets	NRF: Nordmøre og Romsdal Friluftsråd	NFU: Norsk Forbund for Utviklingshemmede
MRT: Molde og Romsdals turistforening	MR fylke: Møre og Romsdal fylke	HIM: Høgskolen i Molde	

Høgskolen i Molde

PO.Box 2110
N-6402 Molde
Norway
Tel.: +47 71 21 40 00
Fax: +47 71 21 41 00
post@himolde.no
www.himolde.no

Møreforsking Molde AS

Britvegen 4
N-6410 MOLDE
Norway
Tel.: +47 71 21 42 90
Fax: +47 71 21 42 99
mfm@himolde.no
www.mfm.no